

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

PODPORA ČETBY, SPOLKY, MĚSTSKÁ KNIHOVNA
V ČESKÉM KRUMLOVĚ V LETECH 1900–1950

Vedoucí práce: prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Autorka práce: Jana Matějčková

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3

2022

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Datum:

.....

podpis

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce Prof. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D. za metodické vedení a především jeho cenné rady a připomínky. Děkuji také za podporu rodině a přátelům.

OBSAH

Úvod	5
1 Volný čas	6
2 Historie města	8
3 Vývoj spolků a knihoven po vyhlášení Československa samostatným státem	11
3.1 Vznik knihovnických spolků 1918–1920	11
3.2 Období protektorátu Čechy a Morava 1938 - 1945	12
4 Vznik spolků a knihovny v Českém Krumlově	14
4.1 Vznik společnosti Křen.....	14
4.2 Čtenářská beseda.....	15
5 Národní jednota pošumavská (NJP) – Jihočeský spolek podporující knihovny .	19
6 Knihovna v letech 1921–1945	21
6.1 Veřejná čítárna 1921–1945	21
6.2 Knihovna po roce 1945	22
7 Knihovna a současnost – období 1970–2022	25
7.1 Okresní knihovna - období 1970–1997.....	25
7.2 Městská knihovna – období 1998 – 2022	26
8 Medailonek paní Pazderkové Věry	27
Závěr	35
Seznam literatury	36
Seznam příloh	36
Abstrakt	47
Abstract	48

Úvod

Na Teologické fakultě studuji obor Pedagogika volného času, Pro tento studijní obor bylo v rámci bakalářské práce vypsáno rámcové téma – Volnočasové zařízení v konkrétním časovém období na konkrétním místě. Po dohodě s vedoucím práce jsem si zvolila téma Městské knihovny v Českém Krumlově v období 1900 – 1950. Cílem této práce bude se zaměřit na vývoj tohoto zařízení vzhledem k událostem v tomto dějinném časovém úseku na daném místě. Tato organizace si v roce 2019 připomněla 140. výročí svého vzniku. Při psaní své práce budu využívat literaturu, prameny digitalizovaných kronik z archivu Soka Český Krumlov a paměti. Využiji komparativní a přímé metody.

Práce bude strukturována v několika kapitolách, v první kapitole se zaměřím na pojem volný čas, který souvisí s daným tématem a mým studiem Pedagogiky volného času.

V druhé kapitole bude přiblížena historie města a zároveň shrnutí vývoje zámeckých knihoven v Českém Krumlově a jejich inventářů jednotlivých šlechtických rodů.

V dalším oddíle se zaměřím na vývoj knihoven po vyhlášení samostatné Československé republiky a budu se zabývat obdobím protektorátu.

Ve čtvrté kapitole budu pojednávat o úplném prvopočátku zrodu krumlovské knihovny, která vznikala původně založením spolku neboli spíše stolní společnosti, která byla založena českými vlastenci. Budu se zabývat její bohatou činností orientovanou na podporu národních zájmů, české kultury, posílení vlivu české menšiny obyvatel Českého Krumlova.

V dalším historickém období se spolek nadále rozvíjel a poté působil dále pod jiným jménem, z tohoto období se uchovala pečlivě vedená kronika, ve které jsou vedeny jednotlivé schůze, činnosti, dobové fotografie a materiály.

Samostatnou kapitolu ve své práci budu věnovat pošumavskému spolku, který podporoval ekonomicky vznik knihoven.

V kapitole šesté budu mapovat vývoj samotné knihovny – Veřejné čítárny v letech 1921 – 1960, V sedmé kapitole se budu zmiňovat o Okresní knihovně v Českém Krumlově a současnosti Městské knihovny v Českém Krumlově.

V závěru věnuji vzpomínkový medailónek paní Věře Pazderkové, která se celý život věnovala oboru knihovnictví a byla také ředitelkou Městské knihovny v Českém Krumlově.

1 Volný čas

Pojem volný čas nás provází životem denně. Každý vnímá pod tímto pojmem něco jiného. Většinou se shodujeme, že jde o čas, který je osvobozen od povinné práce a jsme svobodní. Mimo pozitivního pocitu, může však tento pojem vyvolávat pocity negativní. Někdy může být obtížné zvolit a vybrat vhodnou aktivitu a v tuto chvíli nám činí samotný volný čas potíže. Přesná definice tohoto pojmu nebyla jednoznačně vymezena. Je nutné vzhledem k pojmu respektovat i jiné aspekty daných období. Mnoho autorů se pokoušelo tento pojem vymezit, každý tento čas chápeme jinak, má pro nás společné znaky, jedním z nich je svobodná volba aktivit. Pro někoho může být určitá činnost prací, jiný by aktivitu zařadil do zájmů, hlediska jsou individuální.

První vymezení tohoto termínu pochází ze starověkého Řecka a jeho autorem byl samotný filosof Aristoteles. Ten ovšem tento termín nevysvětloval a nespojoval s lenošením, jak bychom si dnes mohli myslet. V jeho pojetí jde o čas rozumování a hloubání, který zahrnuje četbu knih, veršů, poslouchání hudby, setkávání se s přáteli. Ve středověku se jednalo o časový úsek věnovaný modlitbě, různé zábavě, např. taneční.¹

Lidé již v dávných dobách chápali čas jako ctnost. Již v kláštorech byl čas považován za něco vzácného a tak si ho lidé dělili, jakožto výjimečnou hodnotu života. Rozvojem společnosti, měst, výrobní sféry přišla nutnost čas určovat, dodržovat, brát jako vážnou veličinu, jednotku pro určení a dodržování limitů ve společenském životě. Lidé dříve vnímali čas strávený prací a volna jinak než dnes. V latině plní význam slova negotium, což dnes znamená práci a jiné povinnosti. Přitom ale latinský pojem otium označoval právo svobodných občanů. V němčině můžeme tento pojem nahradit slovem Musse, což znamená volný čas, tedy čas strávený svými zálibami (koníčky). Čas otia předcházela vědecké práci a prožitkům z umělecké tvorby. „*Nejednalo se v pravém slova smyslu o vlastní činnost, nýbrž o svobodu od nutné práce.*“²

Volný čas můžeme naplnit spoustou zájmových činností. Ty mají široké zázemí v různých institucích, které nabízí mnoho aktivit pro děti, mládež a dospělé jedince. Je zde

¹ FILIPCOVÁ, B. Čas volný (MSgS). *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 2018 [cit. 2022-03-19]. Dostupné [https://encyklopedie.soc.cas.cz/wl%C4%8Cas_voln%C3%BD_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/wl%C4%8Cas_voln%C3%BD_(MSgS))

² KAPLÁNEK M. *Nauka o volném čase, Studijní texty pro pedagogy volného času.* České Budějovice. Teologická fakulta, 2011.

tak zabezpečen výchovně vzdělávací charakter. Je to tedy čas, kdy činnosti nejsou vykonávány pod nějakou tíhou, tlakem, jde o závazky spojené s délbou práce v zaměstnání či rodině.³

Volný čas lze v souhrnu definovat jako dobu, časový prostor, v němž jedinec nemá žádné povinnosti vůči sobě ani druhým lidem, kdy se věnuje na základě svého vlastního rozhodnutí pouze zvoleným činnostem, jež ho baví, přinášejí mu radost a uspokojení a nejsou zdrojem trvalých obav či pocitů úzkosti. Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek, zábava, rozvoj osobnosti. Volný čas je doba osvobozená od povinností, kdy se každý z nás může věnovat svým zájmům. Stal se výdobytkem moderní doby. Hlavním fenoménem současnosti je hodnotné a svobodné využití volného času. Tato oblast zaznamenala od poloviny 20. století až po současnost značný rozvoj. Pozornost je zaměřena zejména na to, aby byl volný čas vyplněn smysluplnou činností. Zejména děti a mládež by měly mít možnost najít dostatek aktivit, které by je bavily, současně je obohacovaly a přispívaly k jejich zdravému psychickému i fyzickému vývoji. V 21. století se stává aktuální otázkou náplň volného času nejen dospělých, ale také seniorů, a to i těch v institucionální péči.

Pojem volný čas může zahrnovat odpočinek, zájmové činnosti, zábavu, dobrovolnou společensky prospěšnou činnost. Dále tam neřadíme potřeby zabezpečující biologickou existenci člověka jako jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče.⁴

Citace významných osobností:

„Existují tisíce způsobů, jak zabít čas, ale žádný, jak ho vzkřísit.“

Albert Einstein

„Zahálka je hrobem člověka zaživa.“

Jan Amos Komenský.

„Volného času se vzdáváme, abychom ho získali, stejně jako se ženeme do války, abychom si pak užívali míru.“

Aristoteles

³ PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN neuvedeno.

⁴ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, s. 11. ISBN 80-7178-711-6.

2 Historie města

Město Krumlov, jehož název byl poprvé doplněn o slovo Český v roce 1253, patřil šlechtickému rodu Vítkovců. Po vymření tohoto rodu přešlo město do rukou pánů z Rožmberka a panství za jejich vlády vzkvétalo kulturně i hospodářsky. Začátkem 14. stol. byl vybudován gotický hrad, který byl za vlády Viléma z Rožmberka přestavěn v renesančním stylu.

Zmínka o první knihovně v kostele sv. Víta je z roku 1380, kdy zde vznikla nadace českého oltářníka, později se začalo knihovně říkat kaplanská. Soubor jejích knih byl řazen dle písmen abecedy. Její inventář se rozrostl až v 15. století, a to o některé knihy z knihoven představitelů administrátorů pražského arcibiskupství Václava Hněvsína a Jana Šimánka z Krumlova. Rozšířena byla později také o rukopisy a tisky rožmberského kancléře Václava Rovného.⁵

V 17. století byly za faráře Jiřího Bílka z Bielenbergu signatury označeny bílými štítky na hřbetu knihy. Dnes jsou knihy umístěny v NK ČR, ÖNB Wien, v klášterech na Strahově, ve Vyšším Brodě, v SOA Třeboni.⁶

Zmínka o první českokrumlovské zámecké knihovně je ze 14. století. Její rozkvět nastal ale až v letech 1462–1523 za vlády Petra IV. z Rožmberka, který studoval v Itálii a do Čech přivezl několik prvotisků.

Evropské úrovně dosáhla knihovna až za posledních Rožmberků – Viléma (1535–1592) a Petra Voka z Rožmberka (1539–1611). Mladší z bratrů shromáždil renesanční sbírku, která dokazovala jeho vřelý vztah k četbě.

V roce 1596 byl pověřen správou rožmberského archivu Václav Březina, archivář z Lounska, který významně přispěl k růstu počtu svazků. Dostal rovněž na starost přestěhovat tuto obsáhlou knihovnu do Třeboně k uspořádání a katalogizaci archivu. Po smrti Petra Voka roku 1611 přešla knihovna pod správu rodu Švamberků.⁷

Literatura knihovny té doby obsahovala: *náboženskou literaturu (Hus, Kalvín, Luther), ale také Dekrety tridentského koncilu, spisy o dějinách evropských národů, z beletrie např.*

⁵ Kaplanská knihovna kostela sv. Víta. *Provenio.cz* [online]. ©2022 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://provenio.net/records/f2d5b6fe-4e3f-4266-9260-cc2302520df1>

⁶ Tamtéž.

⁷ KOŠINOVÁ, M. Václav Břežan. *Trebonsko.cz* [online]. 2018 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.trebonsko.cz/vaclav-brezan>

Ovidiovo Umění milovat, dále pak bohatě ilustrovanou Brandtovu Lod' bláznů nebo umělecké zpracování Eulenspiegelových příhod, nechyběly v ní spisy filozofické, rétorické a právnické, přírodovědné a lékařské či praktické příručky – např. o turnajích.

V Českém Krumlově žilo po bitvě na Bílé hoře téměř 150 let převážně české obyvatelstvo, ale vliv protireformační a protičeský postupně sílil. V roce 1622 získali rozsáhlé panství v Českém Krumlově Eggenberkové, což byl rakouský šlechtický rod. Jan Oldřich z Eggenberku (1568–1634) je zakladatelem zámecké knihovny, jenž vozil knihy ze svých cest do zahraničí. Na každou knihu napsal heslo *Homines sumus*, často i uvedl, odkud knihu získal nebo kde ji četl. Tímto způsobem se zřejmě plnila zámecká knihovna. Členové rodu si vedli inventáře knih. V inventáři z roku 1649, pořízeném po smrti Jana Antonína I. z Eggenberku (1610–1649), je uvedeno 1060 knih, jež byly psané většinou ve španělštině, italštině, francouzštině a němčině, latinských je méně. Jde především o knihy naučné, ale zastoupena je i krásná literatura v originálech i v překladech.⁸

Za Marie Arnoštky z Eggenberku (1649–1719) obsahovala knihovna již 2296 svazků. Měl na tom zásluhu i její manžel, se kterým měli stejný zájem, a spolu vytvořili z knih ucelený barokní soubor, který je na zámku dodnes. Knihy byly rozčleněny dle jazyků a všechny jsou v bílé kožené vazbě. Každý soubor je členěn ještě dále do podkmenů dle jednotlivých žánrů. Existuje dědický soupis těchto knih z let 1719–1721, sepsaný pro správu majetku Adamem Františkem ze Schwarzenberku. Zde je především literatura historická, soudobá, krásná a také politická, psaná především románskými jazyky.⁹

V roce 1719 zdědil hrad Český Krumlov rod Schwarzenberků. V 1. pololetí 18. stol. město zasáhl také rozvoj osvícenských názorů, ve městě bylo znehodnoceno několik budov, např. jezuitská kolej byla v r. 1773 změněna na kasárna. Koncem 18. století byl český jazyk potlačen ve školách i kostelích. V letech 1886 žilo ve městě 1886 Čechů, což znamenalo třetinu z celkového počtu obyvatelstva.¹⁰

V období druhé světové války bylo město uchráněno před většími majetkovými škodami, osvobozeno bylo americkou armádou. Český Krumlov byl po celá staletí

⁸ Zámecká knihovna v Českém Krumlově. *Castle.ckrumlov.cz* [online]. ©2020 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://castle.ckrumlov.cz/cz/zamek_2nadvori_knihov/2

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Stručný přehled dějin města. *Českýkrumlov.com* [online]. ©2020 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://ceskykrumlov.com/o-meste/strucny-prehled-dejin-mesta/>

dvojazyčným městem, byl narušen jeho kulturní vývoj a došlo k jeho stagnaci. V roce 1947 byl Schwarzenberkům státem zabaven jejich majetek. V roce 1992 bylo město jako historický skvost zapsáno na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO.¹¹

¹¹ Stručný přehled dějin města. *Českýkrumlov.com* [online]. ©2020 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://ceskykrumlov.com/o-meste/strucny-prehled-dejin-mesta/>

3 Vývoj spolků a knihoven po vyhlášení Československa samostatným státem

3.1 Vznik knihovnických spolků 1918–1920

Roku 1918 předcházela dlouhá doba vlády Rakousko-Uherska, která nikdy nebyla Čechy přijata. Dne 28. října vzniká samostatné Československo. Hlavním podporovatelem této myšlenky byl T. G. Masaryk, idea vycházela z myšlenek F. Palackého a K. Havlíčka „o přirozené sounáležitosti Čechů a Slováků jako větví jediného slovanského národa“. W. Wilson vydal 18. října nótu, jež se dožadovala pro státy monarchie autonomie. Reagoval na ni ministr zahraničí, který zaslal americkému prezidentovi podmínky k mírové dohodě. Druhý den bylo toto jednání zveřejněno, lidé vyšli do ulic a oslavovali v domnění, že Rakousko-Uhersko kapitulovalo. V tu dobu už se v Ženevě jednalo o vzniku Československa. Po vzniku samostatného státu sílil hlad po kultuře.¹²

Knihovnictví bylo v té době již poměrně dobře organizované. Knihovny u nás byly ale již před 1. světovou válkou, v roce 1910 mohli lidé navštěvovat 4451 lidových knihoven, z toho bylo 566 německých, 2139 knihoven představovaly převážně knihovny sokolské, hasičské, dělnických spolků a národní obranné jednoty. Právě období 1918–1920 bylo významné pro přerod těchto knihoven spolkového typu a jejich změnu na knihovny veřejné, obecné a městské. Jejich rozvoj se řídil ideou potřeby vzdělávání dospělých a mládeže i mimo školní výuku, podporován byl obrozeneckými buditeli.

Ke vzniku spolků a následně knihoven přispělo ustanovení prvního knihovního zákona. Knihovní zákon z roku 1919 byl jen vplynutím a důsledkem kulturních snah, které se v českých zemích projevovaly již od osvícenectví. Lidové knihovny u nás vznikaly již na počátku 19. století. Knihovníci se nyní měli o co opřít, byla zde metodika, která vedla knihovníky, právní i materiální základ.¹³

Dne 1. 6. 1919 vznikl na valné hromadě Spolek československých knihovníků a jejich přátel. Hlavním cílem bylo „pěstovat knihovnictví v České republice“. Činnost se tak stala

¹² BĚLINA, P. (eds.). *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, s. 150. ISBN 80-85192-60-8.

¹³ CEJPEK, J. a kol. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002, s. 143-144. ISBN 80-246-0323-3.

řízenou a podporovanou, do výboru spolku byli jmenováni předseda Josef Volf z knihovny Národního muzea a místopředseda Jan Emler z Veřejné a univerzitní knihovny České vysoké školy technické v Brně. Spolku pak vycházela společná periodika, byly organizovány různé přednášky a rozpravy na společných schůzích. Spolek československých knihovníků začal od roku 1922 publikovat MŠANO – Časopis československých knihovníků, kde se knihovníci mohli vzdělávat, získávat různé rady a návody, knihovníci měli oporu i profesní. Dále jim bylo nabízeno vzdělávání v podobě různých knihovnických kurzů a mohli se mnohému učit ve státní knihovnické škole. Byla také vydána příručka československého knihovnictví v roce 1925. Spolek se hlásil také k činnosti Masarykova lidově výchovného ústavu.¹⁴

3.2 Období protektorátu Čechy a Morava 1938 - 1945

Československý stát se těšil ze své samostatnosti jen krátkých 20 let, poté byl připraven o některá území, o politické a ekonomické předpoklady nezávisle fungujícího státu. Byl vyhlášen samostatný Slovenský stát a v roce 1939 se Čechy a Morava staly protektorátem pod nadvládou Německa a hrozilo, že se Československo stane integrální součástí třetí říše. Český národ bránil svou existenci ozbrojeným odbojem, výrazně pomohla také zahraniční pomoc. Všechny síly byly napřeny k tomu, aby byla obnovena kontinuita státu a aby se Češi a Slováci vymanili z německého područí. Výrazně tomu pomáhaly rozhořčené reakce ze zahraničí, hlavně veřejné mínění. Postoje obyvatel a projevy byly namířeny proti nacistické perzekuci.

V tomto období česká kultura skomírala pod tlakem snah Němců vyhladit všechno české. Přesto se nevzdala a pustila se rovněž do boje za záchranu a existenci našeho národa a naší kultury. Umělci vydali protestní manifest „*Věrní zůstanem*“, který podepsaly milióny lidí. Spisovatelé se v této době zaměřovali převážně na básnickou tvorbu, známé jsou verše Františka Halase, Jaroslava Seiferta, Josefa Hory, Vítězslava Nezvala a dalších. K významným dílům patřily také Obrazy dějin národa českého od Vladislava Vančury, Staré

¹⁴ KUBÍČEK, J. *Dějiny veřejných lidových knihoven v českých zemích*. Brno: Moravská zemská knihovna, 2019, s. 185. ISBN 978-80-7051-250-0.

letopisy české od Ivana Olbrachta nebo Kámen a bolest od Karla Schulze. V okupační literatuře lze nalézat díla, v nichž figuruje často typ českého lidového hrdiny.¹⁵

V Knihovně Lidových novin byla vydána díla jako *Život a dílo skladatele Foltýna* od Karla Čapka, od Karla Poláčka *Vyprodáno, Hostinec u Kamenného stolu*, od Eduarda Basse *Cirkus Humberto*, od Jana Drdy *Městečko na Dlani*, další díla od Františka Kožíka, Václava Řezáče, Marie Pujmanové, Zdeňka Jirotky. *Tato tvorba měla ohromný význam pro Čechy, již měli naději v jejich národ, jak vystihuje František Halas: „Česká literatura může být právem hrda na odezvu, kterou v době hnědého kalibánství doma i za hranicemi měla. Lásku mučeného lidu k české knize byla až dojemná. Jak se jen četlo a hledalo mezi řádky a jak často byl přikládán jiný smysl větám i veršům, které ho snad neměly! S jako důvěrou a odevzdaností a vděčností se lid přimyká k živým i mrtvým, kteří nezdali.“* Pro lid znamenala literatura naději, víru, jen ona žila, i díky ní věřili lidé v lepší zítřky a budoucnost národa. Hlad po četbě nebyl k nasycení.¹⁶

V roce 1940 vyšel seznam pro protektorát Čechy a Morava, kde byly uvedeny knihy s tzv. zločinným obsahem, které se měly předávat obecním úřadům a dále pak okresním úřadům. K 30. dubnu 1941 a 30. září 1942 byly vydány dodatky seznamů označené jako *Přísně tajné!* Od té chvíle měla díla sloužit jen úředním potřebám a bylo zakázáno jakkoliv je dále rozšiřovat. Obsah knih byl označen jako protiněmecký a protinacistický a směřoval proti zásadám rozvoje nacionálněsocialistické kultury. Knihy byly většinou zničeny, sešrotovány v papírnách, pokud je knihovníci včas někde neukryli. Odhaduje se, že v pohraničí bylo zničeno více jak 2.700.000 knih a ve vnitrozemí přibližně přes 606.000 knih.¹⁷

Často byly narušeny časové záznamy v obecních kronikách v oblasti bývalých Sudet. Knihovny se staly často sbírky spolků, soukromé, farní, obecní.¹⁸

¹⁵ KUBÍČEK, J. *Dějiny veřejných lidových knihoven v českých zemích*, s. 185.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ CEJPEK, J. a kol. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 145 - 149.

4 Vznik spolků a knihovny v Českém Krumlově

4.1 Vznik společnosti Křen

Do 70. let 19. století panovaly v Krumlově přátelské vztahy mezi Čechy a Němci, oba národy žily nerušeně spolu, Češi se učili od Němců německy a Němci od Čechů česky. Změna zákonů samospráv, co se týče školství, mnohé změnila, lidé začali pociťovat ústrky ze strany Němců. V očích Čechů by se nová školská rada stala diktátorem. Hrozilo, že by rodičům bylo odepřeno právo vyjadřovat se ke vzdělávání svých dětí, a to právě v době, kdy sílilo napětí. Volili by učitele z řad podle vlastního uvážení, měšťané se báli o češství, měli obavy, aby nedošlo ke germanizaci.

V roce 1871 bylo reálné gymnázium změněno na německý ústav a dosavadní české vyučování bylo zrušeno. V Krumlově žila asi třetina Čechů, ale vlivem německých učitelů začal ve městě sílit německý duch. Češi se ale nenechali vyprovokovat, věřili, že se najde nějaké řešení.¹⁹

Ve stejném roce – 19. července 1871 zavítal do Krumlova princ Rudolf, což byla pro Čechy příležitost projevit své češství. Shromáždili se a provolávali mu slávu, což na chvíli pomohlo zdušit německé projevy. Konec století ale nebyl pro Čechy příznivý, začali být Němci utlačováni a perzekuováni za svou řeč a národní uvědomění. Reagovali na to tím, že se shromažďovali a položili základy organizování české společnosti.²⁰

Roku 1880 se v novoročním čísle časopisu *Budivoj* psalo, že byl založen nový spolek Křen, jehož cílem bylo upevňování kulturních tradic české menšiny a zachování českého jazyka. Členy spolku byli vlastenci, kteří uvedli jako hlavní důvod jeho založení, že do vínku od Pána Boha jednou tento jazyk dostali a tak s ním mluvit budou a také musí, dokud hlína na jejich rakev nebude padat.²¹

Zpráva z kroniky vypovídá o první schůzi české stolní společnosti, která se konala dle 6. 12. 1879 v osm hodin večer v hostinci u Zlatého soudku. Zúčastnilo se jí deset pánů, kteří sestavili návrh stanov společnosti. Předsedou byl zvolen pan Jan Novotný, na výpomoc

¹⁹ ČAPEK, F. M. *Český Krumlov: studie kult. hist. a slovozná: (vznik, osazení, pojmenování a děj.)*. V Českých Budějovicích: Tiskem a nákladem J. Příbyla, 1910, s. 416. [8] l. obr. příl. ISBN neuvedeno.

²⁰ Tamtéž.

²¹ PAZDERKOVÁ, V. *90 let české knihovny v Českém Krumlově*. Český Krumlov: MěstNV, 1969, s. 5. ISBN neuvedeno.

pan Václav Růžička, do funkce pokladníka zvolili pana Josefa Smítka, zapisovatelem se stal pan H. Jirásek. Odsouhlaseny byly členské příspěvky společnosti, a to 10 krejcarů týdně do společné pokladny. Hlavním cílem spolku byla sbírka základního jmění společnosti a následné pořizování knih a časopisů. Jednou z prvních pořizovaných knih byla Procházkova Kytice, Zvonařův Podzim lásky, pro nás nyní už prakticky neznámá díla. Členové si domluvili vybírání poplatku za vyslovení slova v německém jazyce, a sice krejcar do pokladny, pokud se správně česky opraví, zaplatí jen půl krejcaru. Podporu českého jazyka a utužování vlastenecké myšlenky provázely činnosti, jako jsou sborový zpěv českých písní, předčítání básní, přednášky, zábavy. Na druhé schůzi bylo navrženo půjčování časopisů, kterými by se rozrůstal jejich čtenářský fond. Navrhovali např. Humor, Světozor a Pokrok, od některých poté upustili. Žertovný název spolku byl přijat na 3. schůzi a je zřejmé, proč byl zvolen právě Křen. Na 4. schůzi se členové dohodli, že do své sbírky budou ukládat časopis Světozor, který z českého tisku potřebuje nejvíce podpory. Časopisy začali odebírat a uchovávat spolu s nakoupenými knihami v ohnivzdorné truhlici s patentovanou petlicí, o kterou se staral knihovník pan Jirásek. Již následujícího roku přišel do Krumlova mladý pan kaplan Jan Jusko, který chtěl patřičně rozvíjet sbírku knih a sám navrhl, že bude měsíčně na pořízení knih přispívat ze svého platu 30 krejcarů a bude podporovat ostatní dary knihovně. A tak jednatel společnosti mohl koncem roku říci, že společnost má již poměrně bohatou knihovnu. O výpůjčky knih byl značný zájem, ale protože se tehdy ještě nevedly statistiky, neuchovaly se nám číselné údaje. Lze se ale dočíst samou chválu vznesenou na adresu tehdejšího knižního fondu. Tato průkopnická činnost spolku tedy nebyla zbytečná, proto členové uvažovali o dalším rozvoji. Tyto plány však přerušil rozpad spolku, a to pro neshody mezi členy.²²

4.2 Čtenářská beseda

Zanedlouho po zániku Křenu vznikl nový spolek, který pokračoval v jeho činnosti. Na 15. května 1881 byla svolaná valná hromada a u zrodu České besedy stálo celkem 79 členů. Tato událost byla provázena ohromným nadšením a byla uvedena jako památný den založení tohoto spolku, pozvány byly „*nejvybranější společnosti z Českého Krumlova*

²² PAZDERKOVÁ, V. *90 let české knihovny v Českém Krumlově*, s. 6-7.

a okolí". Spolek předložil stanovy, zákony uložily novému knihovníkovi povinnosti, dle kterých se měl řídit a knihovnu tak patřičně vést, jak se měl řádně starat o svěřený majetek, jak organizovat čítárnu a výpůjčky knih.²³

Svou činností ve spolku významně přispěl pan JUDr. Josef Šmirous, který se přistěhoval s manželkou z Prahy, zakoupil v Radniční ulici dům (dnes hotel Dvořák), převzal zde advokátní kancelář po JUDr. Stehrovi. Zapojil se do činnosti mnoha spolků, tedy i Čtenářské besedy, kde byl od 6. 1. 1882 členem výboru. V zápisu ze schůze je zaznamenáno, že navrhl dne 4. 6. 1883 zřízení „podpůrného fondu pro členy bez vlastní viny stížené pohromou“. Snažil se podpořit výběr darů, samotná jeho rodina přispěla zakládajícím darem, který se každoročně zvyšoval. Potřební byli podporováni až do roku 1938. Protože měl doktor Stehr advokátskou praxi pro město Český Krumlov, byl často obyvateli nazýván „advokátem chudých“ pro svou povahu a štedrost – podporoval finančně minimálně 16 spolků, ve kterých působil. Zajímala ho osvětová činnost, pořádal přednášky. Roku 1893 organizoval na počest 300. výročí narození Jana Ámose Komenského úspěšnou oslavu.²⁴

Čtenářská beseda měla sídlo v hostinci U Zlatého soudku, později v období 1882–1889 u pana Šalamouna v hostinci U Černého orla „Obr.1, Příloha I“ po domácku nazývaném U Hušáků, něm. Zum Huschak. Spolek si pronajal v 1. poschodí za 120 zl. ročně místnost pro společné schůzky. V pamětní knize (kronice spolku) z let 1911–1938 je uvedeno, že spolek využíval dokonce své jeviště. Spolek měl již sední knihovnu, která nabízela různou literaturu pro vzdělávání české menšiny. V roce 1883 měla Česká beseda ve svém fondu téměř 1300 knih a ve společenství bylo zapsáno již 120 čtenářů. Podmínky pro výkon knihovnictví spolku se mnohonásobně zlepšily. V létě již čítal 150 členů, z toho 50 přespolních. Členové spolku se scházeli jednou až dvakrát týdně a o každé schůzce vedli pečlivé záznamy. Jejich činnost byla velmi rozmanitá, hned toho roku uspořádali mikulášskou zábavu, kde byly recitovány Hálkovy básně a jiné vlastenecké texty. Pořádali přednášky, bály, zábavy, „Obr.2, Příloha II“ výlety atd. Výnosy z pořádaných akcí sloužily

²³ PAZDERKOVÁ, V. Čtenářská beseda byla založena v roce 1881: březen je měsícem čtenářů. Dopisovatelka Českokrumlovského deníku Věra si proto připravila tematický seriál (2). *Českokrumlovský deník*. 2015, 66, s. 8. ISSN 1802-0801.

²⁴ PAZDERKOVÁ V. Co víme o JUDr. Šmirousovi - nepublikovaný strojově psaný text (uloženo u rodiny autorky)

také pro nákup nových knih a časopisů pro spolkovou knihovnu. Některé knihy se podařilo získat darem. Velkým obdivovatelem spolku byl univ. profesor pan Jan Peisker, jehož rod pocházel od Opařan u Bechyně. Zde na Krumlovsku se věnoval národopisnému studiu, sbíral staré knihy, různé zápisky. Knihy věnoval různým knihovnám a vědcům k bádání, často tyto památky zachránil před zničením. Během let 1892–1893 věnoval knihovně České besedy knihy, mapy, obrazy i několik ročníků „Květů” a škole daroval 104 knihy. Jako uznání za členství a činnost ve spolku byla knihovna nazvána po něm Peiskerova.²⁵

Pan hostinský ale často nevyšel spolku vstříc. *„V budově této bylo Čtenářské besedě zakoušeti různých příkoří, zvláště ze strany hostinského Šalamouna, takže se pak odtud přestěhovala do nového, důstojnějšího sídla v hotelu Růže.”*²⁶

V roce 1889 se podařilo Čechům získat zpět bývalá kasárna, později hotel „Růže”, kam se Čtenářská beseda přestěhovala a knihovníkem se stal pan Hynek Jirásek. V pamětech je zapsáno, jak nelehký byl úřad knihovníka. V zimě chyběla kamna, knihy byly tehdy vydávány dle seznamu, který nebyl členěn dle obsahu, ale formátu, knihy se denně vydávaly přibližně hodinu a jejich výdej se tak zdržoval.²⁷

V roce 1895 se stal knihovníkem pan učitel Vránek, knihovna se po dohodě s hoteliérem přestěhovala do jiné místnosti, kde bylo možné i zatopit. Byl vyhotoven seznam knih pro čtenáře, jenž má nejednu výhodu. Jen seznam beletrie byl později sepsán na 46 stranách, naučná literatura na 24 stranách.²⁸

Konaly se různé přednášky jako např. O. Mužík – J. Poděbradský a jeho doba, L. Vltavský – O Královodvorském rukopise, J. Jusko – Co je vlast a v čem záleží, O. Mužík – O Koperníkovi, L. Vltavský – K. Havlíček Borovský, Květoň – České stezky, O. Mokry – O mikroskopu a jeho důležitosti v domácnosti. Lidé chodili na tyto akce, zábavy, přednášky, koncerty až z Přídolí a Zubčic.²⁹

Tento spolek sledoval také události v celé zemi, v pamětech se proto dočteme o zármutku z požáru Národního divadla a uspořádání sbírky. Brzy bylo od krumlovských

²⁵ PAZDERKOVÁ, V. *90 let české knihovny v Českém Krumlově*, s. 10-11.

²⁶ MRÁZKOVÁ, Z. *Krumlov – město pod věží*. 2., dopl. vyd. Český Krumlov: Českokrumlovský rozvojový fond, spol. s.r.o., 2018, s. 174. ISBN 978-80-906801-0-4.

²⁷ PAZDERKOVÁ, V. *90 let české knihovny v Českém Krumlově*, s. 10-11.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž, s. 8-13.

obyvatel vybráno přibližně 426 zl. 54 kr., které pan Sedlák odevzdal osobně jako dar pokladně Národního divadla.³⁰

1. světová válka se podepsala i na rozvoji knihovny. V roce 1914 musel knihovník narukovat. V tomto válečném období některé časopisy zanikly, knihovna strádala z hlediska materiálního, proto byla čítárna uzavřena, ale činnost knihovny zcela neustala. Český Krumlov měl lazaret pro vojáky, chodilo se tam vojákům číst. Po válce mohli čtenáři znovu navštěvovat čítárnu, jež se od roku 1915 úspěšně rozvíjela pod vedením pana Františka Mrázka. Mnoho lidí nabízelo i pomoc, do knihovny tenkrát chodilo 112 čtenářů. Do Českokrumlovské besedy zavítali také vzácní hosté, při příležitosti oslavy otevření renovovaného hotelu v Růži, např. A. Heyduk, napsal besedě báseň, která byla recitována. Do besedy zavítal také houslový virtuos Ševčík se svou mistrovskou školou, věnoval knihovně knihu švédského knihovníka Isaka Collijna o rožmberské knihovně Petra Voka³¹

Když advokát JUDr. Josef Šmirous v roce 1919 zjistil, že byl schválen knihovnický zákon, poslal žádost na ministerstvo, aby dosavadní spolková knihovna Čtenářské besedy „Obr.3, Příloha III“ mohla být uznána za veřejnou. Tím získal pro knihovnu pravidelnou státní podporu.³²

³⁰ PAZDERKOVÁ, V. *90 let české knihovny v Českém Krumlově*, s. 8-13.

³¹ Tamtéž.

³² PAZDERKOVÁ, V. *Význam založení Řemeslnické jednoty v Českém Krumlově*. - nepublikovaný strojově psaný text (uloženo u rodiny autora)

5 Národní jednota pošumavská (NJP) – Jihočeský spolek podporující knihovny

V 80. letech byla založena celozemská organizace zaměřená na posílení kulturního a politického vlivu českého etnika v jazykově smíšených oblastech Pošumaví. Dne 25. 3. 1884 vznikla Národní jednota pošumavská. Předcházelo jí založení tzv. ochranného spolku Ústřední matice školské, protože bylo zřejmé, že bude obtížné řešit veškeré národní problémy a čelit německému vlivu. Tento problém byl ještě palčivější na smíšeném území v pohraničí. Například území jižních Čech v tu dobu začali ovládat Němci svou organizací, již byl celozemský spolek Böhmerwaldbund, založený v roce 1884 v Českých Budějovicích. Jeho cílem byla péče o rozvoj a ovládnutí národně společenského, hospodářského a kulturního života česky mluvících obyvatel šumavského regionu. Bylo jisté, že Jihočeši musí tomuto spolku nějak čelit. F. A. Šubrt, ředitel Národního divadla v Praze, a také Národní listy mají zřejmě zásluhu na vzniku Národní jednoty pošumavské. Tehdy se tyto noviny zmínily ve svých článcích o zřízení německého spolku a zavdaly tím podnět ke vzniku spolku českého.

To je jedna z verzí. Impuls k založení spolku dali tři rodáci z jihu Čech, působící na malostranském gymnáziu. Do fondu Čtenářské besedy přispěl také spolek Řemeslnické jednoty, a to vyrobením pamětní desky knězi, prvnímu prelátovi Jiřímu Bílkovi z Bílenberku

Činnost ochranných spolků se výrazně soustředila na zakládání a podporu knihoven. Byly otevřeny v Chmelné, Křemži, Zlaté Koruně, Věžovate Pláni.

V Českých listech byl otištěn následující text:

Rodáci!

„Národní jednota pošumavská obrala si za účel uhájiti ohrožené národní i hmotné zájmy českého jihu a západu, působiti k národnímu i hmotnému povznesení těchto krajín. Důležitost úkolů, jež vytkla sobě Národní jednota pošumavská, nezbytná potřeba, která přispěla k uskutečnění tužeb již často projevených, zabezpečuje Jednotě srdečné přijetí u všech vrstev národa. Obracíme se tedy ke všem, jimž národní i hospodářský vývin českého

jihu a západu není lhostejný, aby podporovali radou i skutkem naše snahy, aby pracovali s námi společně ke zdaru těchto krajin.“

„Spolek slavil 14leté výročí a k tomuto datu fungovalo 270 činných oborů. Výbor spolku podporoval založení 260 knihoven, dohromady obsahovaly přibližně 35.000 knih různých literárních žánrů.“³³

³³ VONDRÁČEK, K. *50 let Národní jednoty pošumavské*. Praha: Národní Jednota Pošumavská, 1934. ISBN neuvedeno.

6 Knihovna v letech 1921–1945

6.1 Veřejná čítárna 1921–1945

V letech 1926–1952 již byla veřejná knihovna v budově dnešního hotelu Růže v Horní ulici, tedy vyjma let 1. sv. války. V období 1. republiky sídlila knihovna také na zámku nebo v klášteře.³⁴

V roce 1926 nastoupil do služeb knihovny města pan Jan Karták „Obr.4, Příloha IV“. Byl významnou osobností Jihočeského kraje, narodil se 2.6. 1895 v Soběslavi a složil státní knihovnickou zkoušku. Knihovna měla od té doby odborně vzdělaného člověka, který se práci v ní rád věnoval, ale bohužel jen do války. V roce 1924 působil jako učitel na české měšťanské škole, která začala vzdělávat roku 1919 v Českém Krumlově, od roku 1935 působil ve funkci ředitele a stal se předsedou místního a skupinového odboru NJP.³⁵ V knihovně pracoval s vynucenou přestávkou v období 1938–1945 až do roku 1951.³⁶ Když byl v roce 1938 Krumlov připojen k hornorakouské župě Oberdonaugau, byl pan Jan Karták nucen město opustit a poté nastoupil do funkce ředitele měšťanské školy v Borovanech. Po válce se vrátil do českokrumlovské Masarykovy měšťanské školy, kde působil jako ředitel. Od roku 1935 byl členem spolku Národní jednoty pošumavské.³⁷ Dnes patří panu Janu Kartákovi veliké poděkování za to, že zachránil spoustu knih a veškerý inventář před zničením, protože po zabrání Sudet měly být knihy v papírnách zničeny. Naštěstí se podařilo 3000 svazků odvézt do Českých Budějovic. Do roku 1945 působila ve městě německá knihovna, po skončení války se do knihovny vrátilo 3000 svazků, avšak doba byla nelehká a provoz knihovny se těžko zvládal.³⁸

³⁴ MRÁZKOVÁ, Z. *Krumlov – město pod věží*, s. 175.

³⁵ ČAPEK, F. M. *Český Krumlov: studie kult. hist. a slovozpytná: (vznik, osazení, pojmenování a děj.)*, s. 482.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ ČTENÁŘ – MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY. *ČTENÁŘ*. Praha: A.L.L. Production, s. 107. ISSN 0011-2321; VRABEC, M. Ještě k šumavskému táboření říčanských sokolů po druhé světové válce. *Kuryr-ricany.cz* [online]. 2018 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.kuryr-ricany.cz/clanek/jeste-k-sumavskemu-taboreni-ricanskych-sokolu-po-druhe-svetove-valce>

6.2 Knihovna po roce 1945

Knihy, které byly ukryty před Němci a jejich zničením, byly po roce 1945 na pokyn tehdejšího ředitele českobudějovické knihovny p. Vydry navraceny zpět do českokrumlovské knihovny. Knihy byly v jejich inventáři vedeny a půjčovány. Bohužel neexistoval protokol o jejich předání, a proto je přesný počet knih neznámý. „*Němým dokladem jsou jen záznamy v původních inventárních seznamech, které byly navraceny s knihami.*“ Knihovna mohla obnovit činnost a začít půjčovat a naskytly se i prostory bývalého gymnázia ve Švermově ulici. Za války zde zůstalo zařízení německé knihovny, které bylo nyní využito. Poválečná doba byla pro lid těžká a knihovna měla velké materiální obtíže, avšak zájem o českou knihu byl veliký. V knihovně se sešla první poradní schůze členů 20. 9. 1946, předsedou rady byl pan Janota, a řešila především vytápění knihovny a vhodné místo pro výpůjčku knih, protože stávající místnosti těmto účelům úplně nevyhovovaly. Z konečné výroční závěrky v roce 1946 plyne, že knihovna vlastnila 4362 svazků knih, z toho 2020 zábavných, 2209 naučných a mládež měla k dispozici 133 knih naučných. Knihovna měla na čtenářském kontě 454 čtenářů a zapůjčila 12071 svazků, z toho pouze 246 naučných.

V boji za zlepšení podmínek se knihovně naskytla vhodná příležitost, když díky podpoře a pochopení města Českého Krumlova mohla začít využívat prostory ve starém Nusbergerově domě v Panské ulici č. 19. Zde působila knihovna v roce 1952, a protože se systém všech lidových knihoven měnil na volný výběr knih, není tedy divu, že se zájem čtenářů zvýšil. Ve stejném roce šel Jan Karták do důchodu a v knihovně se poté vystřídalo více knihovnic, které většinou neměly potřebnou odbornost k výkonu této práce. Přesto se knihovně dařilo, dostávala často dary, a to v podobě titulů z pražských nakladatelství, o něž nebyl velký zájem. Knihovna se stále rozrůstala a obnovila své čítárny a oddělila knihovnu pro dospělé a pro děti a založila čítárnu. V té době měly zájem o půjčování knih menšiny, což byli lidé, kteří zde v pohraničí zůstali. Nově i ti mohli využít k výpůjčce cizojazyčné knihy. Vznikala podpůrná oddělení, která dodávala knihy do MLK. Pod záštitou

těchto knihoven byly ministerstvem pod správou JčKNV zřizovány pojízdné knihovny, jež působily v různých obcích v letech 1949–1953.³⁹

Po válce bylo město plné chaosu, ve městě žilo německé obyvatelstvo bojující s Čechy o navrácení samosprávy. Navíc se ve městě usadilo americké vojsko. Pro Čechy to byla zoufalá situace, snažili se bránit svoje město a usilovali o to, aby československý stát přešel zpět do jejich samosprávy. Zástupci města se nechali pozvat k veliteli americké armády, snažili se mu vysvětlit situaci a žádali o pomoc, narazili, ale na problémy. Američané totiž měli přidělenou německou překladatelku, takže Češi nevěděli, zda mohou důvěřovat překladu. Jindy překládala žena ukrajinské národnosti, o které zjistili, že je zvědem. Situace se komplikovala. Místní obyvatelé byli pozváni k americkému veliteli do Prachatic, kde uspěli. Američtí velitelé z Krumlova a přilehlých obcí byli odvoláni pro neplnění úkolů a Krumlovští mohli konečně začít jednat a žádat o podporu.⁴⁰

V prosinci roku 1945 byla situace již klidná, dne 18. 12. v 7 hod. večer promluvil k občanům Krumlova pan František Švamberk, předseda MSK. Obyvatele vyzval k promyšlení metod veřejné správy města, slíbil, že přání budou vyslyšena a starosti obyvatel budou řešit k jejich spokojenosti a v národním zájmu. Připomněl tragédii r. 1938, která na městě a lidech zanechala hluboké stopy. Hovořil o odsunu českého obyvatelstva, bránění pohraničí před fanatickými Němci a jejich demonstracemi a provokacemi proti lidu. Zmínil se i o odsunu krumlovských obyvatel, který nebyl proveden postupně, ale rázem v noci z 30. 9. na 1. 10. Toto šedé ráno přineslo opuštěné domovy, lidé prchali často bez jakýchkoliv prostředků k dalšímu životu. Lidé z vnitrozemí slibovali Krumlovákům pomoc, že bude na ně spoleh, avšak lidé zažili spíše mnohdy jen útrapy.⁴¹

V letech 1946 měla knihovna 454 návštěvníků a 4362 knih a takovému počtu nebylo snadné knihy půjčovat. Chyběly finance na nákladný provoz knihovny a také na nákup knih.

³⁹ PAZDERKOVÁ, V. Krumlovská knihovna v letech poválečných: březen byl měsícem čtenářů. Dopisovatelka Českokrumlovského deníku Věra Pazderková si proto připravila tematický seriál (5). *Českokrumlovský deník*. 2015, 80, s. 8. ISSN 1802-0801.

⁴⁰ SOKA Český Krumlov, NAD 645, Čtenářská beseda Český Krumlov 1879–1938. Český Krumlov.. Dostupné také z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200134/1>

⁴¹ Tamtéž.

Po odsunu německých obyvatel přišla do Krumlova menšina Rumunů, kteří byli negramotní. Zážitky s touto menšinou má paní Věra Pazderková.⁴²

V roce 1952 se knihovna přejmenovala na Okresní lidovou knihovnu Český Krumlov a od roku 1959 měla dohled nad ostatními knihovnami v okrese a poskytovala jim pomoc. V té době sídlila již v Panské ulici č. p. 19 v Českém Krumlově.

V roce 1954 se stala její ředitelkou paní Věra Čepeláková, provdaná Pazderková (viz medailónek), knihovně se věnovala velmi obětavě až do 70. let. Paní Pazderková zemřela v dubnu 2021 ve svých 90 letech (Viz kapitola 8. medailónek Věry Pazderkové).

⁴² Čtenář – měsíčník pro práci s knihou. Praha: Academia, 1999, č. 7, 8, s. 207.

7 Knihovna a současnost – období 1970–2022

7.1 Okresní knihovna - období 1970–1997

Od 1. 5. 1970 se stala ředitelkou knihovny paní Marie Čutková, knihovna dále pokračovala pod názvem Okresní knihovna Český Krumlov.

V 80. letech bylo možné knihovnu navštívit na druhém nádvoří českokrumlovského zámku v budově bývalé mincovny.⁴³

Vzpomínky pana Jana Vozábala na Klub čtenářů

Jako malý hoch, který chodil do 2. ročníku ZŠ, navštěvoval v 80. letech knihovnu, která sídlila v mincovně na zámku v Českém Krumlově. Zajímavý volnočasový program – Klub mladých čtenářů „Obr.5, Příloha V“ pod vedením paní Pazderkové Věry nabídl dětem možnost strávit volný čas s knihou. Nabízel jim nejedno zajímavé odpoledne po školním vyučování. Paní Pazderková své čtenáře vedla k pozitivnímu vztahu k četbě. Zvala do knihovny významné spisovatele, kteří dětem vyprávěli, jak je to s jejich tvorbou, jak se píše knihy pro děti, jak vznikají ilustrace. V tomto klubu se navazovala kamarádství, děti si často knihy vyměňovaly a vedly si čtenářské deníky, s nimiž jim paní Věra pomáhala.

Postupně byl Klub institucionalizován a žáci se mohli zapojit do různých krajských soutěží. Kluby z celé republiky vybíraly jednou ročně své nejlepší čtenáře, kteří jeli na Pražský hrad, kde měli možnost setkat se i s významnými osobnostmi, jako byli například zpěvák pan Karel Gott nebo spisovatel Eduard Petiška nebo známí herci „Obr.6, Příloha VI“. Jiný rok jeli do pražské Zoo a odpoledne byl pro děti připraven kulturní program v Národním divadle. Odměnou za plnění naplánovaných aktivit roku, jim bylo uděleno Čestné uznání v soutěži Klubu mladých čtenářů.

⁴³ MAŠKOVÁ, V. *Příběh města Český Krumlov*. Český Krumlov: Město Český Krumlov, Regionální muzeum, textový doprovod výstavy, r. 2008.

7.2 Městská knihovna – období 1998 – 2022

Knihovna získává v roce 1998 status městské knihovny s regionální funkcí. Dále rozšiřuje své pobočky a otvírá knihovnu na sídlišti Mír a na Vyšehradě v Domě s pečovatelskou službou. V roce 2019 ke 140. výročí knihovny nabízí novou vzdělávací aktivitu – Virtuální univerzitu 3. věku. Dále ve spolupráci s Rotary Clubem Český Krumlov uvádí do provozu novou knihobudku do provozu. V roce 2020 byla knihovna na jaře a na podzim uzavřena z důvodu koronavirové pandemie. Uzavření knihovny pokračovalo až do dubna 2021. Pro vracení knih byl velmi hojně využíván knihobox. V roce 2022 spustila knihovna nový webový kanál. Pro žáky prvních tříd má knihovna mnoho let v programu slavnostní pasování čtenářů, děti dostávají čtenářský průkaz, který mohou využít po celý rok bezplatně.⁴⁴

⁴⁴ MĚSTSKÁ KNIHOVNA ČESKÝ KRUMLOV: Historie. *Knih-ck.cz* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.knih-ck.cz/cz/historie-knihovny-v-ceskem-krumlove-v-datech/>

8 Medailonek paní Pazderkové Věry

Za významnou celoživotní činnost v oblasti kulturní, mapování historie a činnosti v oboru knihovnictví, práci s mládeží, srdečné pomoci lidem po válce patří velké poděkování této ženě „Obr.7, Příloha VII“. Její působení na občany města bylo nenahraditelné. Věnovala se zároveň průvodcovské činnosti, podporovala mládež při smysluplném hledání volnočasových aktivit a během těchto aktivit je doprovázela. Pracovala ve vedení turistického a vodáckého oddílu.

Ve svých knihách, regionálních člancích, reportážích, osobních textech, ze kterých jsem měla tu možnost čerpat, zanechala mnoho moudrosti a zároveň pamětní dokumentace. Paní Pazderková působila ve funkci ředitelky Okresní knihovny v Českém Krumlově, přispívala tak velmi významně k rozvoji čtenářství a knihovnictví. Zároveň se věnovala po celý život oboru, který vystudovala. Pro svou celoživotní činnost pro občany Českého Krumlova obdržela v roce 2010 Cenu města Český Krumlov.

Medailónek bude poctou této ženě, která byla ve svém životě nejen nesmírně aktivní, ale byla i srdečným člověkem, který rád pomáhal lidem v nesnázích.

Informace v medailónku pochází ze soukromého rodinného deníku.

Nar. 29.3.1931 - 24.4. 2021

Celý život se věnovala knihovnictví, oboru, který vystudovala. Již jako mladá odešla z rodné Prahy a začala pracovat jako knihovnice v Krajské knihovně v Českých Budějovicích. Zde jezdila s pojízdnou knihovnou, pomáhala lidem po válce a vozila do zapadlých vesniček kulturu, negramotné lidi učila číst. Později pracovala v knihovně v Českém Krumlově v oddělení pro dospělé, dále ve funkci ředitelky a také v oddělení pro mládež a děti. Připravovala a organizovala různé volnočasové aktivity.

Pracovala jako průvodkyně v cestovní kanceláři Čedok, svou osobností kladně ovlivnila mnoho zájezdů pořádaných touto cestovní kanceláří.

Její velkým koníčkem se stal Vodácký oddíl Český Krumlov, kde byla vedoucí. Dále pak byla členkou turistické organizace TJ START, která má téměř pětset členů.

Stručný životopis

Vzdělání:

- Reálné gymnázium Praha – maturita 1950;
- Dvouletá knihovnická škola 1950 – 1952;
- Universita Karlova - Filologická fakulta obor knihovnictví (dálkové studium – 1956 - 1961 (titul Promovaný filolog).

Působnost v knihovnách 1950 – Městská lidová knihovna Praha – stipendistka při studiu – pojízdná knihovna

Září 1951 – 1954 knihovnice v pojízdné knihovně zřizované v KNV v Českých Budějovicích

Listopad 1954 – 1986 Okresní knihovna Český Krumlov, ve funkci ředitelky od r. 1954 - 1974

Od roku 1974 – 1986 pracovnice dětského oddělení, kde se věnovala mnoha aktivitám s mládeží..

Odborné práce

- Pořádání knihovnického týdne v okrese Český Krumlov v letech 1969 – 1970;
- Vedení Klubu mladých čtenářů při Okresní knihovně v Českém Krumlově;
- Pořádání besed pro školy v Českém Krumlově;
- Byla dlouholetou průvodkyní CK Čedok;
- Členkou TJ START Český Krumlov.

Ocenění

Paní Pazderková Věra získala v roce 1970 pamětní plaketu 1. stupně za zásluhy o rozvoj města Český Krumlov.

Za celoživotní práci je držitelkou ocenění Ceny města Český Krumlov za rok 2010.

Při příležitosti pokládání základního kamene stavby nové Národní knihovny na Letné (jejíž stavba dle návrhu pana Jana Kaplického se neuskutečnila). Vzpomenul tehdejší ministr

kultury Martin Štěpánek, na své první setkání s knihovnou, že sám jako malý chlapec s rodiči v Horní Vltavici knihovnu v Bibliobusu pravidelně navštěvoval. Z jeho vypravování byla paní Pazderková nesmírně dojata.

Vzpomínky z domácí kroniky

Žila s rodiči na statku, kterému se vždy přezdívalo „U Bukovských“, nacházel se na Praze 7 nedaleko Trojského mostu v Holešovicích. Rodový statek stál asi v půlce ulice Palackého. Rodiče se narodili v Praze, dnes již bohužel na tomto místě je Metro, tam kde měli dříve zahradu, jsou dnes koleje a železniční násep. Část Holešovic nenávratně zmizela přes vůli obyvatel. Paní Pazderková vzpomíná na tehdejší živé nábřeží, dnes je velmi zanedbané, zpustlé a zarostlé. Statek se nacházel směrem k Vltavě, do ulice byla vestavěná vysoká zeď, za ní byla zahrada s vysokou hrušní a jiným stromy. Vchod do dvora zabezpečovaly vysoké kovové mříže, které odemkl jen klíč, který byl dlouhý asi 15 centimetrů. Za nimi stál pětipatrový rodový dům, ve kterém žili. Vzpomíná na předky, kteří měli ve štítu do ulice na kamenném domě vtesané datum 1510, takže dům byl postaven více než sto let před bitvou na Bílé hoře. Jejich rodokmen je zmapován od 16. stol. do roku 1939. Sepsal ho příbuzný paní Pazderkové, profesor dějepisu. Rod Bukovských vlastnil tvrz, ve východních Čechách v obci Hustířany, byli nižší šlechtou, která měla vlastní erb, je dohledatelný v odborné literatuře jako např. (Louda, Halada, Berní Rula...). Někteří členové rodu byli ve významných veřejných funkcích. Větev Kroupovských žila v ulici Palackého, kde měli své hospodářství s chlévy a dalšími hospodářskými budovami, opodál byla pole, za řekou u přívozu, od dvou topolů byla pole jejich rodu. Za 2. světové války navštěvovala paní Pazderková poslední rok školu na dnešním Ortenovo náměstí.

Její otec byl vrstevník Felixe Brzáka, našeho zlatého olympionika v jízdě na kánoí. Ten si zřídil výrobu dřevěných kánoí a tatínek si jednu koupil. Její maminka vyprávěla, že, že na první rande po 1. světové válce ji tatínek pozval právě na vyjížďku lodí. Dříve vlaky lodě nevozily, a tak tatínek musel loď tahat proti proudu na laně až do večera, loď tzv. koničkoval, pak na břehu přespali a další den sjeli po proudu zpět do Prahy.

Jelikož paní Věra bydlela s rodiči v Holešovicích pod přístavem, byly děti celé dny u vody a tak není divu, že uměla plavat dřív než začala navštěvovat školu. Moc ráda

vzpomíná na babičku. Bohužel její dědeček se narození paní Věry nedožil. Lidé na dědečka vzpomínali jako na velkého dobráka, rád si s každým popovídal, pro děti měl po kapsách cukrátky, babička se s ním kvůli tomu hádala, že se to nehodí pro postavení starosty. Maminka jí vyprávěla, že jejich láska nebyla šťastná prý se museli vzít, bylo to přání jejich rodin, kvůli majetku, oba prý své lásky, ale již měli. Babička byla mrzoutská a prý i její mamince přikazovala, koho si má vzít za muže. V domě měli služky, za první republiky, to tak bylo a patřilo to k postavení rodiny. Babička jen posedávala v kuchyni a služky jen komandovala, ty si nemohly ani na chvíli odpočinout. Maminka paní Věry si mohla vzít svou lásku z tanečních až po sedmileté tajné lásce, když otec paní Pazderkové nastoupil jako úředník na ministerstvu železnic. Babička o jejím otci říkala, že je to „nýmand“. To byl výraz pro ty, co nebyli společensky rovni. Na svatbu jim prý ani nepřišla.

Již jako malé děvče chodila s maminkou do ústřední knihovny a ráda si povídala s paní knihovnicí, zvědavě se maminky ptala copak má v knihovně ta paní za práci a přemýšlela o tom, co všechno zřejmě musí vědět, když musí přečíst takové množství knih, aby mohla čtenářům dobře poradit. Paní Pazderkové se to tak zalíbilo, že knihovnictví vystudovala.

Jak již bylo zmíněno výše, dětství prožila v Praze a z tohoto období má paní Věra i horší vzpomínky, hlavně z období 2. světové války.

Bohužel, první zaměstnání započala prací v knihovně ve skladu, kde strašlivě hučelo dálkové topení a práce se jen dokola opakovala a byla prostě moc jednotvárná. Starší kolegyně dávaly najevo obavu, že by je mohla v postupu předběhnout, když navrhovala nějaké změny. Z knihovnického časopisu se dozvěděla, že hledají člověka do pojízdné knihovny, knihovník narukoval na vojnu, pojízdná prodejna čekala na odvážlivce než vyjede z garáže a bude objíždět pohraničí. Velkoměstský pražský život jí nějak příliš neimponoval a tak při první příležitosti utekla do Českého Krumlova. Podobnou práci v pojízdné knihovně již znala, protože jako stipendistka během studia knihovnictví musela odpracovat v této knihovně 20 hodin týdně a práci si zamilovala. V Českém Krumlově byla jen jednou v životě s partou na kole. Před nástupem do Okresní knihovny v Českém Krumlově se uskutečnilo jednání na ONV. Pan Konopa řekl, že je to spíš práce pro otrlého chlapa. Nikdo jí nenabízel dobré platové podmínky ani dobré bydlení, přesto to nevzdala a řekla, že to zvládne. Určené pracoviště pod KNV byl okres Český Krumlov, spadaly tam oblasti (Jindřichův Hradec, Třeboň, Kaplice, Český Krumlov, Vimperk, Prachatice. Paní

Pazderková měla vypracovat plán minimálně 45 osad, které jsou v pohraničí obydleny. V roce 1951 tedy opustila Prahu i rodiče a našla svůj nový domov v Českém Krumlově. Po válce byly všechny německé knihovny zrušeny a ty české bohužel nebyly žádné. Takže hlavní náplní knihovníka bylo zavést jim kousek kultury do zapadlých krajů, kde lidé, dosídlenci často neuměli ani číst. Ke každé knize poskytla vyprávění o obsahu a ilustraci. Bylo předem jisté, že odbornost a znalost literatury zde půjde stranou. Pochopila, že musí naučit lidi mít knihy rádi a najít v nich vše, co je zajímavé. Situaci jí stěžovala skutečnost, že někteří nechodili do škol a byli negramotní.

V dnešní době by se člověku hodila v takových končinách znalost speciální pedagogiky. Zpočátku se lidem promítaly filmy, které je dokázaly někdy i vystrašit, např. projíždějící lokomotiva, která ujela, neznámo kam a oni prohlíželi plátno z druhé strany. Jindy byli do děje tak ponořeni, že když začalo ve filmu pršet, chtěli schovávat prádlo, které viselo na plotě. Příště se již na promítání těšili a chystali vypraná a vyžehlená prostěradla.

Zapadlé obce se objížděly vozem Praga RND „Obr.8, Příloha VIII“, byl přizpůsoben provozu knihovny, okna byla na střeše a místo sedadel měl regály s policemi na knihy, na kterých byly zatahovací žaluzie. Knihovna nebyla v té době nijak oficiálně předána, protože její bývalý pracovník Vlastimil Kraft narukoval, a tak po válce si jen dopisovali. Vždy na něj vzpomínala s úctou, jak si můžeme přečíst v jejích vzpomínkách., pomáhal jí, jak jen mohl. Autobus byl vybavený zvukovou technikou, takže při příjezdu, místní brzy věděli, že knihovna dorazila, dalo se reproduktorem vysílat, někdy hudba, jindy to byla literární relace, každý večer se promítal film. Někdy byly cesty pojízdné knihovny delší a tak posádka musela čas od času přespát dva dny v ubytovně, bylo to v Horním Ratmírově, Strážném.

Paní Věra již od počátku své činnosti věděla, že práce knihovnice není jen půjčovat knihy a že knihovna je důležitou složkou kulturního života.

Cesty, po kterých se jezdilo, byly v hrozném stavu, samá díra, prach, někdy celé vozidlo zmizelo v oblaku, byl to asi jediný autobus, který tudy jezdil. Osídlence vesnic, jež paní Věra minibusem navštěvovala, byli často lidé z Rumunska, Maďarska, Rómové, Němci a lidé z větších kulturních měst, učitelé, lidé ze statků, příslušníci PS, byla to pro ně velká změna. Často jim rozuměla, vždyť ještě nedávno bydlela v Praze. Po cestách se přihodilo ledacos, někdy opravovali s řidičem pneumatiku, jindy nepromítala promítačka, auto občas někde

nevyjelo, museli pod kola sypat písek nebo odházet sních lopatou. Takže zde vysokoškolské vzdělání a knihovnické moc nepomohlo. Někdy se jich lidé nemohli dočkat, čekali na knihovnu, postávali v hloučku a těšili se na příjezd knihovny. Mnohdy si zapisovali vypůjčené knihy s promrzlými prsty. Na návěs přicházeli i lidé bydlící šest kilometrů od návsi. Paní Věra cítila, že je nemůže zklamat.

A tak, když spolu se svými spolupracovníky poznala poměry těchto obyvatel, bylo na místě přemýšlet co dále, společně tedy projednali další činnost s vedením státních statků a KV ČSM. S knihovnicí tedy začala jezdit pěti až osmičlenná kulturní úderka, jak se tehdy říkávalo. Členové posádky byli závislí jen sami na sobě. Přijeli na statek a zjišťovali více o práci místních obyvatel od jejich vedoucích, informace o jejich pracovních i osobních problémech. Potom se radili, jak sestavit program. Měli k dispozici tyto nástroje kytaru, harmoniku, klarinet, většinou recitovali také básně, sólový a sborový zpěv nesměl chybět, to byly tehdejší možnosti. Hráli lidem písně za zásluhy v práci, za dobré a špatné příklady. Šlo o nenásilnou výchovu, snažili se o předání informací textem. Poradit nenásilně, co třeba je ve vedlejší vesnici o krok dále, v textech zazněly i opatrné pochvaly a jemné kritiky, podané zábavnou formou. Stále mysleli na to, aby nikoho neurazili nebo nepřechválili, aby nevzbuzovali zášť. Často poukazovali na to, jak důležitá je jejich práce v zapadlém pohraničí, obyvatelé měli velikou radost. V době jejich návštěvy nikdo nebyl v celé vsi doma v chalupě, ani jedno světýlko v okně nesvítilo, nikdo si nechtěl nechat jejich představení v sále ujít, často lidem děti usínaly na klíně. Bylo by možné v těchto chvílích udělat sčítání obyvatel. V roce 1984 se paní Věra přesvědčila o tom, jak dojmy těchto lidí z jejich představení byly hluboké. Setkala se s jednou paní ve Skalinách, která jí po hovoru po létech poznala a řekla „Vždyť vy jste knihovnice“.

Vzpomínala často i na promítání filmů, hlavně Jánošíka, kdy si lidé do sálu nosili vlastní židle z domova, někdy matky u filmu kojily své děti. Vždy oceňovala, že nadřízené orgány KNV a Ministerstvo školství jim dalo volnou ruku v oblasti osvěty. Jako příklad uvedla jednu konkrétní událost, kdy se jí podařilo vyjednat s Ústředím lidové tvořivosti, návštěvu odbornice na lidovou výšivku. Mělo to veliký ohlas. Paní chodila po chalupách, jejich výrobky byly vystaveny na celostátních výstavách, půjčovala jim pak nové vzorky pro tvorbu dalších výšivek. Ženy si pak půjčovaly časopisy s tímto zaměřením. Obyvatelé se pak chlubili i vlastním hudebním i tanečním nadáním, odborníci často pak zapisovali tyto

písně, které Rómové a Slováci přivezli ze svých rodných zemí. Domorodci měli obrovskou radost, když se pak o sobě mohli dočíst články v novinách. Vždy se rádi své paní knihovnici svěřili s každým úspěchem. Paní Pazderková se stala mnohdy jejich jedinou přítelkyní a člověkem, který jim přiváží kulturu a radost.

Paní Věra zmiňovala situaci, kdy v roce 1983 pozvali tehdejší čtenáře, vlastně tehdejší děti, které se díky ní seznamovaly s jazykem a knihami. Cítila dojetí při seznamování se s jejich životy. Všichni byli vzdělaní, dokonce dva manželé získali akademické tituly, toto nezapomenutelné setkání ji ujistilo v tom, že ta práce v zapadlých osadách měla nějaký smysl. S knihovnou jezdila přibližně tři roky, viděla úspěchy svých čtenářů, lidé jí sami předčítali, dojičky, pastevci. Celé toto období byla moc šťastná.

Vedla Klub mladých čtenářů, kde se věnovala stovkám mladých čtenářů, klubem prošlo vícero generací. (viz vzpomínky p.Vozábala kapitola 7.1)

Českokrumlovští občané ji znají jako pohádkovou babičku z pohádkového lesa, který se konal každoročně v lese na Dubíku, v části obce Plešivec již od osmdesátých let. Děti při návštěvě tohoto pohádkového lesa sbíraly razítka za splněné úkoly. Na stanovištích prokazovaly odvalu a pohybovou zdatnost, na konci se těšily na odměnu v podobě zdobeného perníkového srdce. Každoročně se s ní děti setkávaly. Na pařezu četla pohádky, věděla již, které zaujmou. Každým rokem dětí přibývalo, ty starší o příbězích ty mladší poučovaly. Ve svých pamětech paní Věra píše různé příběhy o tom, jak ji děti poznávaly, jednou ve městě malá holčička, asi tak desetiletá, vykloněná z okna volala, když procházela ulicí, městem, jako běžný občan, ahoj, pohádková babičko. Tu jindy, jí zase do pohádkového lesa přinesla stařenka teploučký kabátek, aby prý na tom pařezu nenachladla. Její pohádky poslouchaly celé generace. Byla to tradice, i já na pohádkový les mého dětství nikdy nezapomenu. V rámci volnočasových aktivit se paní Pazderková plně věnovala dětem, byla jim vzorem, učila slušnosti, poctivosti, ohleduplnosti, nesobeckosti a statečnosti.

Věnovala se také vodní turistice, v té době se stala součástí sjednocené tělovýchovy ČSTV. Byla přiřčleněna k textilní továrně „Konopa“, která byla v Českém Krumlově, v Tovární ulici v Domoradicích, pobočku měla v Novém Spolí, později pod názvy JUTA, Jitka, Otavan. Vodáci byli většinou jejími zaměstnanci, předsedou oddílu byl Václav Kovář. Od té doby trávila s oddílem neděle na vodě, každou neděli ráno se v loděnici loď přenesla na podvozek od kočárku a potom se tlačila 3 km do kopce na Vlakové nádraží, odtud se loď

vlakem poslaly do Lenory nebo do Perneku, v těchto místech byla zastávka blízko řeky. Po sjezdu lodí do Boršova nad Vltavou, nasedli vodáci s loděmi na vlak a večer pak táhli lodě zpět přes celé město do loděnice. Tehdy ještě nebyla v provozu Objížďková silnice, a tak převoz lodí centrem města byl doprovázen hlasitým drnčením. Celkem bylo plaveno 5 – 6 kánoí. Stálí členové posádek byli manžel paní Věry, (.....), někteří členové a jejich potomci zůstali vodě věrni až doposud. Paní Věra velmi nadšeně vyprávěla, že dříve byly v módě tzv. „papíráky“, což byl kajak z šestnácti vrstev papíru, byly stavěny v blízké továrně. Přes tzv. kopyto se přetíraly vrstvy papíru epoxy lepem. Tyto lodě byly oproti dřevěným kánoím lehčí a rychlejší, méně vydržely a proces výroby byl neúnavně obnovován.. Někdy se jezdilo „od jezu k jezu“, někdy trénovali i branky, ovšem to jen ti svobodní. Jezdilo se v Krumlově kolem Tavírny a ulice Po Vodě, kde bydlelo plno kluků, kteří žadonili o svezení. Byl založen oddíl mládeže, kde byla paní Věra určená k vedení oddílu. Neustále se sebevzdělávala, dokončila VŠ v knihovnictví v oboru knihovnictví se státní zkouškou Pedagogiky a psychologie, s metodikou vodáckého oddílu si však musela poradit sama a poradila. Po nastudování brožur si vytvořila plán deseti lekcí od základních záběrů po „čtení vody“ a opakování fyzikálních pouček, kudy teče voda v řečišti a pod jezem a pak bezpečnost jízdy. Děti se hlásilo moc, ale na začátek přijala pouze dvanáct dětí na dvě pramice. Přísné zdravotní předpisy určovaly, že výcviku se může zúčastnit dítě od dvanácti let.

Medailónek zakončím jejími posledními slovy *“Když jsem se po skončení studia odstěhovala do Českého Krumlova, půjčovala jsem zde jako knihovnice knihy neodsunutým Němcům a jejich dětem, Slovenským reemigrantům z Rumunska a Maďarska, Rómům, kterých zde žilo hodně. Tam jsem se naučila, že by se různé národnosti neměly nenávidět, ale žít spolu v míru a společně pracovat pro zemi, ve které společně žijí.”*

Vzpomínala často na slova pana profesora z VŠ *“Naše vlast se přece neskládá jen z hlavních měst”* a tímto krédem se řídila celý život.

Sama o sobě říkala, že i ona je takový zapadlý vlastenec.

Děkuji rodině paní Pazderkové Věry, za možnost nahlédnutí do psaných pamětí “Domáciho archivu” a tedy možnosti sepsání tohoto Medailónku.

Závěr

Cílem této kvalifikační práce bylo rámcové téma, zkoumání aktivit souvisejících s volnočasovým zařízením Městské knihovny v Českém Krumlově v letech 1900 -1950. Život v těchto letech byl ovlivněn především výraznými společenskými a politickými událostmi této doby – přeměna monarchie v republiku, odtržení pohraničí, a tedy i Českého Krumlova, odsun německých obyvatel.

Důležité pro toto bádání bylo shromáždění dostupných archivních pramenů a literatury, které mi poskytly cenné informace pro zpracování této práce.

V první části své práce představuji historii města Český Krumlov, postupného zakládání zámeckých knihoven jednotlivými šlechtickými rody.

V práci charakterizují také vývoj knihovnictví v České republice po roce 1918 s využitím literatury a jiných pramenů.

Bylo zajímavé pozorovat aktivity členů jednotlivých spolků, předchůdců knihovny z jednotlivých zápisů schůzí, jejich činnosti v kontextu nálad a postojů společnosti v tomto pohnutém období. Hlavním zdrojem informací mi byly zdigitalizované kroniky, literatura, kde se dané podrobně zachycené období nabízí dále bádát. Okresní archiv v Českém Krumlově disponuje také uloženým archivním materiálem v podobě dopisů, dokumentů, fotografií, kde by byla možnost dalšího bádání. Také mi bylo poskytnuto mnoho paměti sepsaných paní Věrou Pazderkovou tehdy působící ve funkci ředitelky knihovny. Čerpala jsem také z její publikace a z informací ze soukromého deníku, které mi byly poskytnuty její dcerou, která mi velmi pomohla, mohla jsem nahlédnout do cenných informací událostí tohoto období.

Práce dokumentuje život tehdejších obyvatel Českého Krumlova, vlastenců a jejich odhodlání bránit český jazyk, různými volnočasovými činnostmi které spolky pořádaly, četbou, záchranou českých literárních děl, zachováním vyučování českého jazyka ve školách, hrdinné prosazování zájmů a bránění naší kultury do úmoru.

Toto období 1900 -1950 bylo velmi zajímavé, poznatky o historii knihovny v Českém Krumlově.

Seznam literatury

- BĚLINA, P. (eds.). *Dějiny zemí koruny české II*. Praha: Paseka, 1993. ISBN 80-85192-60-8.
- CEJPEK, J. a kol. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002. ISBN 80-246-0323-3.
- ČAPEK, F. M. *Český Krumlov: studie kult. hist. a slovozná: (vznik, osazení, pojmenování a děj)*. V Českých Budějovicích: Tiskem a nákladem J. Příbyla, 1910. 609 s., [8] l. obr. příl. ISBN nevedeno.
- KAPLÁNEK M. *Nauka o volném čase, Studijní texty pro pedagogy volného času*. České Budějovice. Teologická fakulta, 2011.
- KUBÍČEK, J. *Dějiny veřejných lidových knihoven v českých zemích*. Brno: Moravská zemská knihovna, 2019. ISBN 978-80-7051-250-0.
- MRÁZKOVÁ, Z. *Krumlov – město pod věží*. 2., dopl. vyd. Český Krumlov: Českokrumlovský rozvojový fond, spol. s r. o., 2018. ISBN 978-80-906801-0-4.
- PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN nevedeno.
- PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.
- PAZDERKOVÁ, V. *90 let české knihovny v Českém Krumlově*. Český Krumlov: MěstNV, 1969. ISBN nevedeno.
- VONDRÁČEK, K. *50 let Národní jednoty pošumavské*. Praha: Národní Jednota Pošumavská, 1934. ISBN nevedeno.

Kroniky

Čtenářská beseda Český Krumlov, NAD 645, 1879–1938. *SOKA Český Krumlov* [online]. Národní výbor, 1946, s. 1–110 [cit. 2021-11-17]. Dostupné také z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200134/1>

Obecní kronika: Místní správní komise a Místní národní výbor Č. Krumlov 1945–46. *MĚSTO ČESKÝ KRUMLOV* [online]. Národní výbor, 1946, s. 1–110 [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/955/1>

Internetové zdroje

Čtenářská beseda (Český Krumlov, Česko). NÁRODNÍ MUZEUM. [online]. © 2022 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://stt.opac.nm.cz/records/c809fe52-1ae6-4a2d-ad07-2ce6c8c235f2>

FILIPCOVÁ, Blanka. Čas volný (MSgS). *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 2018 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C4%8Cas_voln%C3%BD_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C4%8Cas_voln%C3%BD_(MSgS))

Kaplanská knihovna kostela sv. Víta. *Provenio.cz* [online]. ©2022 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://provenio.net/records/f2d5b6fe-4e3f-4266-9260-cc2302520df1>

KOŠINOVÁ, M. Václav Břežan. *Trebonsko.cz* [online]. 2018 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.trebonsko.cz/vaclav-brezan>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ČESKÝ KRUMLOV: Historie. *Knih-ck.cz* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.knih-ck.cz/cz/historie-knihovny-v-ceskem-krumlove-v-datech/>

PRELATURA V ČESKÉM KRUMLOVĚ. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2021 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prelatura_v_%C4%8Cesk%C3%A9m_Krumlov%C4%9B

Stručný přehled dějin města. *Českýkrumlov.com* [online]. ©2020 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://ceskykrumlov.com/o-meste/strucny-prehled-dejin-mesta/>

VRABEC, M. Ještě k šumavskému táboření říčanských sokolů po druhé světové válce. *Kuryr-ricany.cz* [online]. 2018 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.kuryr-ricany.cz/clanek/jeste-k-sumavskemu-taboreni-ricanskych-sokolu-po-druhe-svetove-valce>

Zámecká knihovna v Českém Krumlově. *Castle.ckrumlov.cz* [online]. ©2020 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://castle.ckrumlov.cz/cz/zamek_2nadvori_knihov/2].

Periodika

ČTENÁŘ – MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY. *ČTENÁŘ*. Praha: A.L.L. Production.

ISSN 0011-2321.

PATOČKOVÁ, V. Volný čas a práce v proměnách času. *Ostium*, roč. 15, 2019, č. 1.

Dostupné z: <https://ostium.sk/language/sk/volny-cas-a-prace-v-promenach-casu/>

PAZDERKOVÁ, V. Krumlovská knihovna v letech poválečných: březen byl měsícem čtenářů. Dopisovatelka Českokrumlovského deníku Věra Pazderková si proto připravila tematický seriál (5). *Českokrumlovský deník*. 2015, 80, s. 8. ISSN 1802-0801.

PAZDERKOVÁ, V. Čtenářská beseda byla založena v roce 1881: březen je měsícem čtenářů. Dopisovatelka Českokrumlovského deníku Věra si proto připravila tematický (2). *Českokrumlovský deník*. 2015, 66, s. 8. ISSN 1802-0801.

Ostatní zdroje

PAZDERKOVÁ V. Co víme o JUDr. Šmirousovi - nepublikovaný strojově psaný text (uloženo u rodiny autorky)

PAZDERKOVÁ, V. Význam založení Řemeslnické jednoty v Českém Krumlově. - nepublikovaný strojově psaný text (uloženo u rodiny autorky)

MAŠKOVÁ, V. Příběh města Český Krumlov. Český Krumlov: Město Český Krumlov, Regionální muzeum, textový doprovod výstavy, r. 2008.

Seznam příloh

Příloha I: Hostinec u Černého Orla.....	40
Příloha II: Pozvánka – Věneček pořádaný Čtenářskou besedou	41
Příloha III: Besední knihovna - exlibris	42
Příloha IV: Jan Karták	42
Příloha V: Klub mladých čtenářů – z kroniky.	44
Příloha VI: Kulturní představení pořádáno organizací Albatros	45
Příloha VII: Věra Pazderková.....	45
Příloha VIII: Pojízdna knihovna Praga RND	46

Příloha I: Hostinec u Černého Orla

Zdroj: SOKA ČK, sign. II_F_34_200

Po pravé straně hostince U Černého orla a U Černého koníčka.

Foto Josef Wolf, 1900–1910. SOKA Český Krumlov.

Příloha II: Pozvánka – Věneček pořádaný Čtenářskou besedou

Zdroj: OBLASTNÍ ARCHIV, Český Krumlov, pozvánky z roku 1896, 1898

Příloha III: Besední knihovna - exlibris

Zdroj: NÁRODNÍ MUZEUM. Čtenářská beseda (Český Krumlov, Česko).

In: *Stt.opac.nm.cz*

Příloha IV: Jan Karták

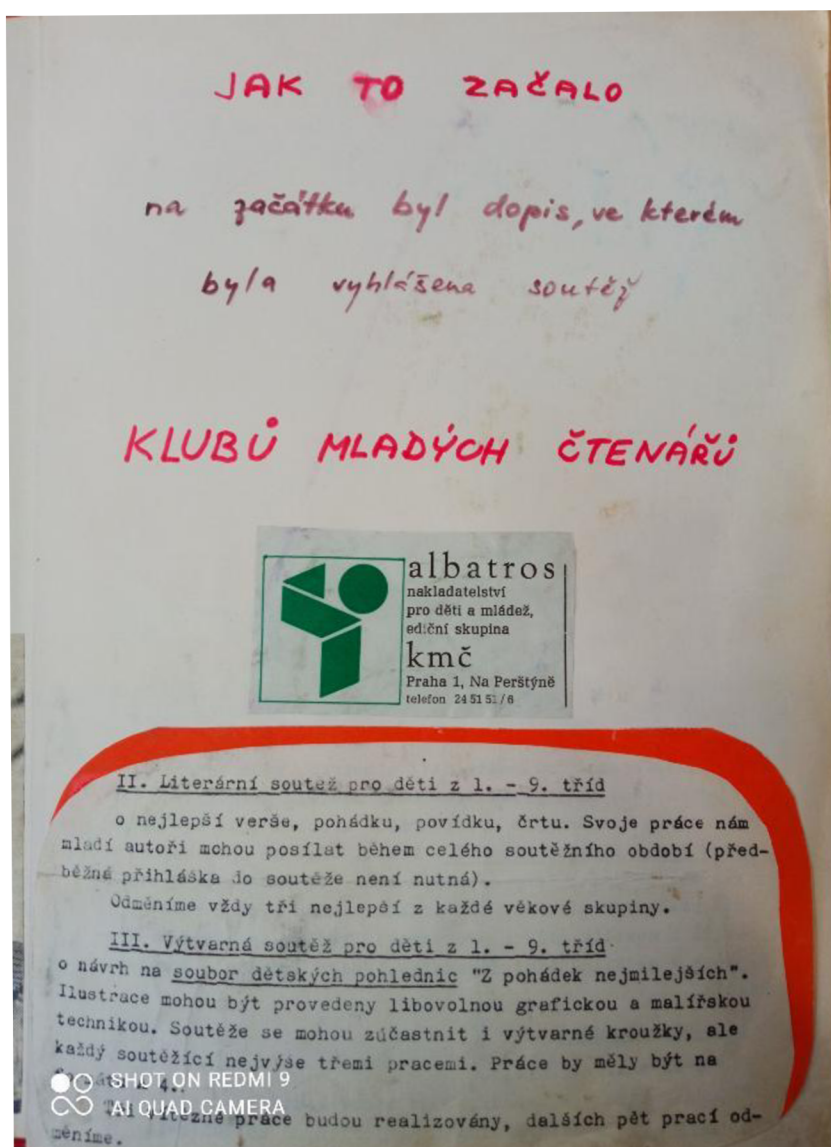

Zdroj: Vrabc 2018

VRABEC, M. Ještě k šumavskému táboření říčanských sokolů po druhé světové válce.

In: *Kuryr-ricany.cz*

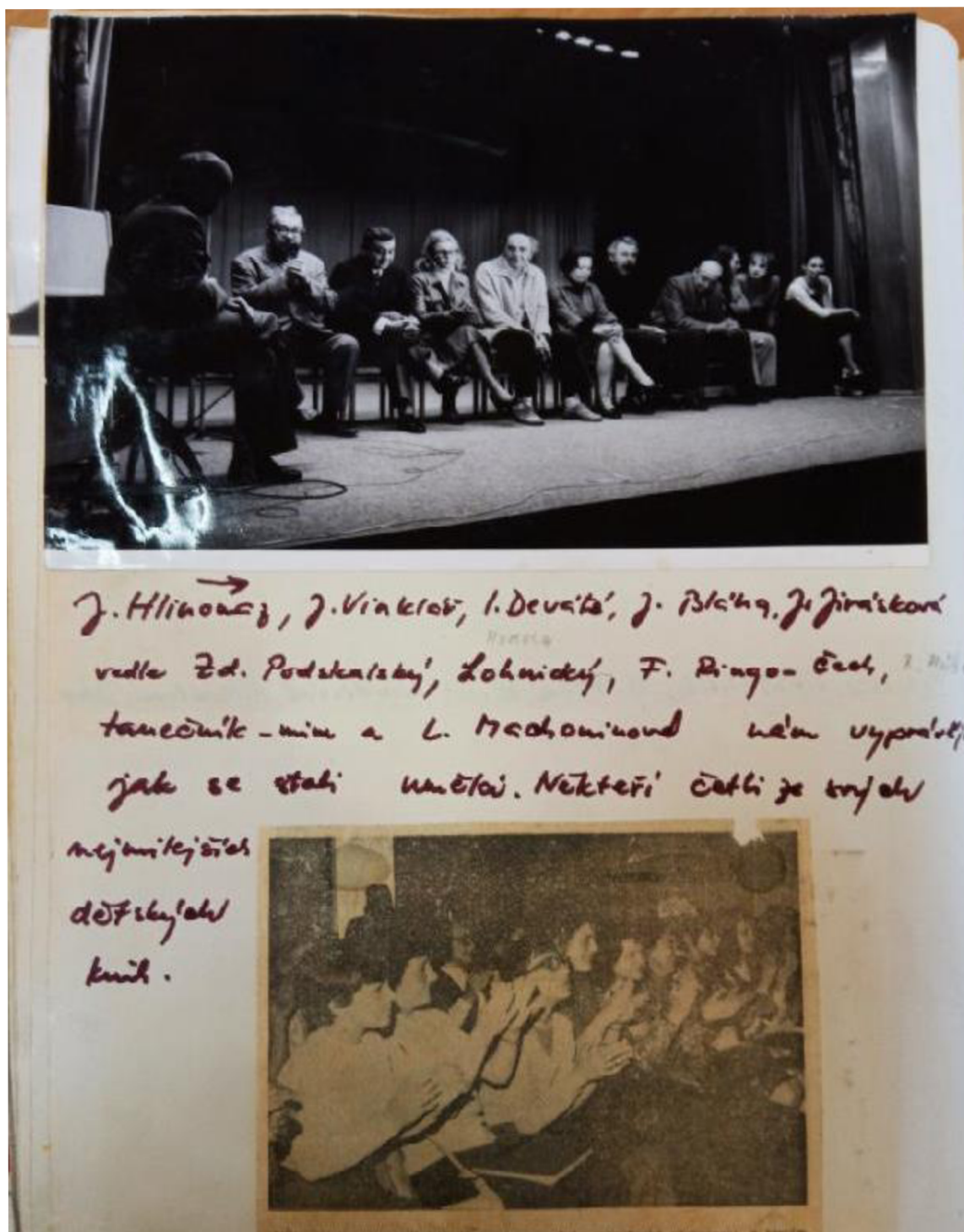
Příloha V: Klub mladých čtenářů

Zdroj. MĚSTSKÁ KNIHOVNA, Český Krumlov

Kronika Klubu mladých čtenářů

Příloha VI: Kulturní představení pro KMČ pořádáno organizací Albatros

J. Hlinová, J. Vinklov, I. Devátá, J. Bláh, Jiří Jiráskovi
vedle Ed. Podskalský, Lohmický, F. Ringo-Čech,
tanečnick - mím a L. Machoninová nám vyprávějí
jak se stali umělci. Někteří četli je knihy
nejmilnějších
dětských
knih.

Zdroj. MĚSTSKÁ KNIHOVNA, Český Krumlov
Kronika Klubu mladých čtenářů

Příloha VII: Věra Pazderková

Zdroj: Fotoateliér Seidel, Český Krumlov, poč. 50 let

Příloha VIII: Pojízdňá knihovna - bibliobus Praga RND

(knihovnik Vlastimil Krafl a řidič František Šesták)

Zdroj: *Foto František Seidel, 1951. Archiv Musea Fotoateliér Seidel*

Abstrakt

Matějčková, J. Městská knihovna, spolky, podpora četby v letech 1900 – 1950. České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Martin Weis.

Klíčová slova: knihovna, Český Krumlov, historie, spolky, stolní společnost, český jazyk

Bakalářská práce se zabývá vývojem Městské knihovny v Českém Krumlově od jejího vzniku a to v letech 1900 -1950. Práce nejdříve popisuje historii zámeckých knihoven, dále vývoj knihovnictví v Čechách v daném období. V následujících kapitolách se práce zabývá vznikem stolní společnosti Křen, pokračujícího spolku Čtenářské besedy s přihlédnutím na historické události. Dále mapuje činnost Veřejné a Městské knihovny a krátce období současnosti, podává ucelený pohled událostí vývoje v kontextu doby.

Abstract

Matějčková J., City library, associations, support of reading in the years 1900 - 1950. České Budějovice 2022. Bachelor thesis. South bohemian University in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Theological sciences. Supervisor Martin Weis.

Keywords: library, Český Krumlov, history, associations, table company, Czech language

The Bachelory thesis deals with the development of the City library in Český Krumlov from its formation in the years 1900 - 1950. First the work describes the history of the castle libraries, then the development of librarianship in Czech in the given period. In the following chapters the work deals with the origin of the table company Křen, ongoing society Reading club with the consideration of historical events. Further the work maps the operation of Public and City library and shortly the present period, it gives comprehensive view of development events in the context of time.